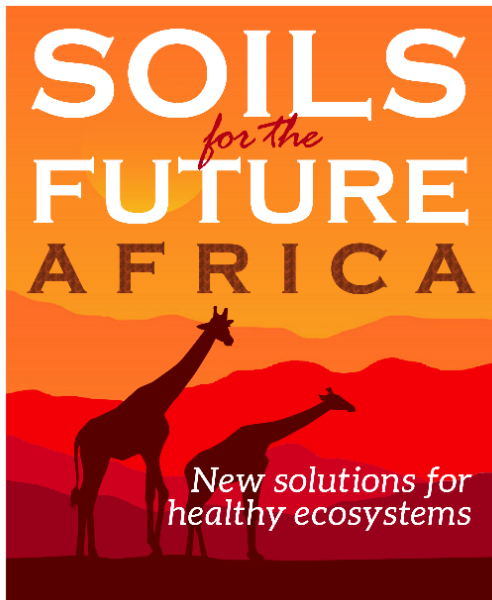

RIPOTI YA UFUATILIAJI YA MRADI WA KABONI WA NYANDA ZA MALISHO ZA KAJIADO

Jina la mradi	Kajiado Rangelands Carbon Project
Kitambulisho cha mradi	4714
Kipindi cha utoaji mikopo	16-October-2023 to 15-October-2063
Kipindi cha ufuatiliaji	16-October-2023 to 15-October-2063
Kipindi cha uhasibu wa GHG (CCB)	16-October-2023 to 15-October-2063
Tarehe ya awali ya kutolewa	01-September-2026
Tarehe ya hivi karibuni ya kutolewa	01-September-2026 (itasasishwa baada ya kukamilika kwa ukaguzi)
Toleo	1.0
Toleo la Kiwango cha VCS	4.7
Toleo la Viwango vya CCB	3.1
Mahali pa mradi	Jamhuri ya Kenya, Kaunti ya Kajiado

Mpendekezaji/Mpendekezaji wa mradi	Soils for the Future Africa Ltd Timothy H. Tear, Ph.D. +1-518-898-8545 ttear.carbonsolve@gmail.com
Taasisi cha uthibitishaji/uhakikisho	Aster Global Environmental Solutions Matt Campbell +1-330.294.1242 Ext. 115 mcampbell@asterglobal.com
Historia ya Hali ya CCB	Hakuna historia ya hali ya CCB
Vigezo vya Kiwango cha Dhahabu	Manufaa ya Kipekee ya Kukabiliana na Mabadiliko ya Tabianchi: Shughuli zinajumuisha kurejesha nyasi za kudumu ili kuboresha uhifadhi wa kaboni kwenye udongo na maji, na kuongeza ustahimilivu wa nyanda za malisho dhidi ya mabadiliko ya tabianchi. Manufaa ya Kipekee kwa Jamii: Mradi unaboresha maisha kwa kuimarisha vyama vya malisho, kuongeza mapato kutokana na usimamizi endelevu wa mifugo, na kusaidia elimu kupitia uwekezaji upya wa mapato ya kaboni. Manufaa ya Kipekee kwa Bioanuwai: Juhudi za uhifadhi zinalenga kudumisha muunganiko wa makazi ya wanyamapori, kupunguza migogoro kati ya binadamu na wanyamapori, na kulinda spishi muhimu kama tembo, twiga na tai.
Imeandaliwa na	Mark E. Ritchie, Ph.D. Director – Soils for the Future Africa Ltd; Director – CarbonSolve, LLC

YALIYOMO

1.	Muhtasari wa Manufaa ya Mradi	4
1.1.	Manufaa ya Kipekee ya Mradi	4
1.2.	Vipimo Sanifu vya Manufaa	5
2.	Maelezo ya Mradi	11
2.1.	Muhtasari wa Hali ya Utekelezaji wa Mradi	11
2.2.	Hali ya Utekelezaji wa Mradi	12
3.	Hali ya Hewa	15
3.1.	Ufuatiliaji wa Upunguzaji wa Uzalishaji wa GHG na Uondoaji	15
4.	Jamii	18
4.1.	Athari Chanya Halisi kwa Jamii	18
5.	Bioanuwai	20
5.1.	Athari Chanya Halisi kwa Bioanuwai	20

1. MUHTASARI WA MANUFAA YA MRADI

1.1. Manufaa ya Kipekee ya Mradi

Matokeo au Athari	Mafanikio katika Kipindi cha Ufuatiliaji	Rejea ya Sehemu	Mafanikio katika Maisha ya Mradi
Utekelezaji wa Malisho ya Mzunguko wa Haraka Unaoongozwa na Jamii	Jamii za Wamaasai zinazoshiriki katika Kaunti ya Kajiado zimeshirikiana na mpendekezaji wa mradi kutekeleza RRG inayozingatia vipindi vifupi (yaani vya haraka) vya malisho vinavyohamishwa kutoka eneo moja hadi jingine (yaani kwa mzunguko) ndani ya maeneo ya malisho ya msimu wa mvua na kiangazi.	2.1.1, 3.2.2	Sawa na kipindi cha ufuatiliaji (ripoti ya kwanza ya ufuatiliaji)
Uhifadhi wa Kaboni Hai ya Udongo na Uondoaji wa CO2 wa Muda Mrefu	Kwa kuongeza akiba ya kaboni hai, mradi umefanikisha uondoaji wa kudumu wa CO2 kutoka angahewa.	3.2.2, 3.2.4	Sawa na kipindi cha ufuatiliaji (ripoti ya kwanza ya ufuatiliaji)
Kufufua Uhamaji wa Jadi wa Wafugaji ili Kurejesha Uzalishaji wa Nyanda za Malisho	Katika kipindi cha ufuatiliaji, PAIs tisa zilishirikiana katika mipango ya malisho inayoweza mifugo kusafiri umbali mrefu na kutumia kwa ufanisi malisho ya msimu wa mvua na kiangazi.	3.2.2	Sawa na kipindi cha ufuatiliaji (ripoti ya kwanza ya ufuatiliaji)
Kuimarisha Ustahimilivu wa Mifugo na Jamii dhidi ya Hali Kali za Tabianchi	Kupitia urejeshaji wa nyasi za kudumu, utekelezaji wa RRG umeanza kuleta manufaa kwa jamii, ikiwemo kupunguza uwezekano wa upotevu mkubwa wa mifugo wakati wa ukame, kudumisha uzalishaji wa nyama na maziwa katika kiangazi, na mifugo yenye uzito mkubwa na thamani ya juu kiuchumi.	3.3.1, 4.1.1	Sawa na kipindi cha ufuatiliaji (ripoti ya kwanza ya ufuatiliaji)
Kuimarisha Bioanuwai na Muunganiko wa Wanyamapori	Mabadiliko ya kiikolojia katika uoto na udongo kutokana na utekelezaji wa mradi yanasaidia kudumisha au kuongeza Thamani za Juu za Uhifadhi wa bioanuwai, hasa korido za uhamaji wa wanyamapori.	5.1.2, 5.2.1	Sawa na kipindi cha ufuatiliaji (ripoti ya kwanza ya ufuatiliaji)

1.2. Vipimo Sanifu vya Manufaa

Kategoria	Kipimo	Mafanikio katika Kipindi cha Ufuatiliaji	Mafanikio katika Maisha ya Mradi
Upunguzaji na uondoaji wa GHG	Makadirio ya uondoaji halisi wa uzalishaji katika eneo la mradi, yakilinganishwa na hali bila mradi	†CO ₂ e 1,268,555 (uondoaji halisi + akiba)	Sawa na Kipindi cha Ufuatiliaji
	Makadirio ya upunguzaji halisi wa uzalishaji katika eneo la mradi, yakilinganishwa na hali bila mradi	0	Sawa na Kipindi cha Ufuatiliaji
Ufunikaji wa misitu	Kwa miradi ya REDD: idadi ya hekta za upotevu wa misitu uliopunguzwa katika eneo la mradi ikilinganishwa na hali bila mradi	Haitumiki	Haitumiki
	Kwa miradi ya ARR: idadi ya hekta ambazo ufunikaji wa misitu umeongezeka katika eneo la mradi ikilinganishwa na hali bila mradi	Haitumiki	Haitumiki
Usimamizi bora wa ardhi	Idadi ya hekta za misitu ya uzalishaji iliyopo ambako mbinu za IFM zimetokeleza kutokana na shughuli za mradi, ikilinganishwa na hali bila mradi	Haitumiki	Haitumiki
	Idadi ya hekta za ardhi isiyo msitu ambako usimamizi bora wa ardhi umetokea kutokana na shughuli za mradi, ikilinganishwa na hali bila mradi	501,881	Sawa na Kipindi cha Ufuatiliaji
Mafunzo	Jumla ya wanajamii walioboresha ujuzi na/au maarifa kutokana na mafunzo yaliyotolewa kama sehemu ya shughuli za mradi	Angalau wanajamii 880 walipata mafunzo katika kipindi cha ufuatiliaji: takribani 410 katika nafasi za mradi zenye malipo (wafanyakazi 70 wa muda wote,	Sawa na Kipindi cha Ufuatiliaji

		wakiwemo waratibu 49 wa malisho kutoka jamii zinazoshiriki; wafanyakazi 85 wa mikataba ya muda mfupi; na nafasi 255 za wahesabuji wa utafiti wa kaya) na wajumbe 470 wa kamati za malisho katika kamati 40 za PAIs sita, wanaopata mafunzo ya usimamizi wa malisho. (Rejesta ya Kamati za Malisho; Sehemu 4.4.6 [GL2.9] na 4.4.1 [GL2.2].)	
	Idadi ya wanawake wa jamii walioboresha ujuzi na/au maarifa kutokana na mafunzo yaliyotolewa kama sehemu ya shughuli za mradi	Angalau wanawake 170 walipata mafunzo: 85 katika nafasi za mradi zenye malipo (6 wa muda wote, 17 wa muda mfupi, nafasi 62 za wahesabuji wa utafiti wa kaya) na wanawake 85 waliokuwa wajumbe wa kamati za malisho (18.1% ya wajumbe 470 katika PAIs sita). (Rejesta ya Kamati za Malisho; Sehemu 4.4.1 [GL2.2].)	Sawa na Kipindi cha Ufuatiliaji
Ajira	Jumla ya watu walioajiriwa katika shughuli za mradi, ikionyesha kama idadi ya wafanyakazi wa muda wote	Wafanyakazi 70 wa muda wote katika kipindi cha ufuatiliaji. Aidha, wafanyakazi 85 wa mikataba ya muda mfupi/msimu na nafasi 255 za wahesabuji wa utafiti wa kaya ziliajiwa lakini hazihesabiwi kama wafanyakazi wa muda wote. (Sehemu 2.3.10 na 4.4.6 [GL2.9].)	Sawa na Kipindi cha Ufuatiliaji
	Idadi ya wanawake walioajiriwa katika shughuli za mradi, ikionyesha kama idadi ya wafanyakazi wa muda wote	Wanawake 6 walijiriwa katika nafasi za kudumu (kati ya nafasi 70 za ajira). Wanawake 23 walikuwa kwenye nafasi za vibarua au mikataba ya muda mfupi (6 muda wote na 17 muda mfupi), na jumla ya wanawake 85 walikuwa na nafasi zenye malipo, ikiwemo kazi	Sawa na Kipindi cha Ufuatiliaji

		za wahesabuiji. (Sehemu 4.4.1 [GL2.2].)	
Maisha na kipato	Jumla ya watu ambao maisha yao yameboreshwa au mapato yamezalishwa kutokana na shughuli za mradi	Takribani watu 60,600 katika PAIs sita zinazoshiriki (kaya wanachama 12,121 zilizosajiliwa katika fremu ya sampuli ya 2025 × wastani wa watu 5 kwa kaya uliothibitishwa katika PD). Kwa PAI: Olgulului 25,815; Shompole 11,400; RAMAT East 10,070; Olkeri 5,755; Eselenkei 5,070; Olkiramatian 2,495. Jamii hizi hunufaika na uzalishaji bora wa nyanda za malisho kupitia RRG na mgawanyo wa manufaa wa US\$2/ha katika PAIs sita (KSh milioni 166.6; angalau wapokeaji 4,660 wa bursari za elimu; takribani wanajamii 410 katika nafasi zenye malipo). Viashiria vya utafiti wa kaya vinaonyesha kuboreka kwa maisha: kaya zenye mifugo ziliongezeka kutoka 88.4% hadi 95.0%, ushiriki katika mauzo ya mifugo kutoka 72.4% hadi 77.8%, na mapato ya kati ya kila mwaka kutoka KSh 100,000 hadi KSh 144,000 (kwa thamani za kawaida; tahadhari ya kupona kutokana na ukame, Sehemu 4.3.1).	Sawa na Kipindi cha Ufuatiliaji
	Idadi ya wanawake ambao maisha yao yameboreshwa au mapato yamezalishwa kutokana na shughuli za mradi	Takriban wanawake 29,900, kwa kutumia uwiano wa wanawake wa kila PAI uliothibitishwa katika PD. Viashiria vya wanawake waliohojiwa viliboreka: kiashiria cha watoto kunywa maziwa kiliongezeka kutoka 41.7% hadi 78.6% na mauzo ya maziwa kutoka 18.6% hadi 26.8%; mapato	Sawa na Kipindi cha Ufuatiliaji

		ya kati ya kila mwaka ya kaya zinazoongozwa na wanawake yaliongezeka kutoka KSh 80,000 hadi KSh 120,000. Wanawake pia walinufaika na bursari za elimu zinazotegemea mahitaji na mapendekezo ya bajeti za jamii yaliyoidhinishwa na wanawake.	
Afya	Jumla ya watu ambao huduma za afya zimeboreshwa kutokana na shughuli za mradi, ikilinganishwa na hali bila mradi	Takwimu hazipatikani (hakuna idadi inayoweza kuhusishwa moja kwa moja na mradi katika kipindi hiki). Njia ya huduma za afya inayofadhiliwa na mapato ya kaboni haikuwa imeanza; malipo ya awali yalielekezwa hasa kwenye elimu, utawala na shughuli za jamii. Manufaa ya awali yasiyo ya moja kwa moja kupitia usalama wa chakula na lishe yameripotiwa lakini hayahesabiwi kama wanufaika wa huduma za afya: kaya ambako watoto walikunywa maziwa siku iliyotangulia ziliongezeka kutoka 41.2% hadi 78.7% (robo maskini zaidi 27.4% hadi 63.8%).	Sawa na Kipindi cha Ufuatiliaji
	Idadi ya wanawake ambao huduma za afya zimeboreshwa kutokana na shughuli za mradi, ikilinganishwa na hali bila mradi	Takwimu hazipatikani (njia ya afya inayofadhiliwa na mapato ya kaboni haikuwa imeanza katika kipindi cha ufuatiliaji). Kiashiria kisicho cha moja kwa moja cha lishe miongoni mwa wanawake: watoto kunywa maziwa kiliongezeka kutoka 41.7% hadi 78.6%.	Sawa na Kipindi cha Ufuatiliaji
Elimu	Jumla ya watu ambao upatikanaji au ubora wa elimu	Angalau wanafunzi 4,660 walipokea bursari za elimu	Sawa na Kipindi cha Ufuatiliaji

	umeboreshwa kutokana na shughuli za mradi, ikilinganishwa na hali bila mradi	zilizofadhiliwa na malipo ya awali ya US\$2/ha (KSh milioni 43.0); mgao wa FY2024 uliorekodiwa unajumuisha wanafunzi 1,400 Shompole na 500 Olkeri. Tafiti za kaya zinaonyesha mahudhurio bora ya shule: umri 6–17 kutoka 76.5% hadi 83.8%, ambao hawajawahi kuhudhuria kutoka 18.4% hadi 12.6%, na umri 14–17 kutoka 71.8% hadi 78.0%.	
	Idadi ya wanawake na wasichana ambao upatikanaji au ubora wa elimu umeboreshwa kutokana na shughuli za mradi, ikilinganishwa na hali bila mradi	Wapokeaji wa bursari wanajumuisha wasichana na wanawake vijana, na ongezeko kubwa zaidi la mahudhurio lilikuwa kwa wasichana: umri 6–17 kutoka 77.3% hadi 85.9% na umri 14–17 kutoka 75.0% hadi 84.1%. Idadi ya wapokeaji wa bursari kwa jinsia inakamilishwa kutoka rekodi za mgao.	Sawa na Kipindi cha Ufuatiliaji
Maji	Jumla ya watu waliopata ubora zaidi wa maji na/au upatikanaji bora wa maji ya kunywa kutokana na shughuli za mradi, ikilinganishwa na hali bila mradi	Takwimu hazipatikani (hakuna ongezeko linaloweza kuhusishwa na mradi lililokokotolewa katika kipindi hiki). Kiashiria cha upatikanaji wa maji katika utafiti wa kaya hakikuonyesha uboreshaji. Manufaa ya maji ya mradi hufanya kazi kupitia njia isiyo ya moja kwa moja ya unyevunyevu wa udongo na maji ya juu ya ardhi (huduma za hidroji HCV2), ambayo bado haijakokotolewa kama idadi ya watu wenye upatikanaji bora wa maji ya kunywa.	Sawa na Kipindi cha Ufuatiliaji
	Idadi ya wanawake waliopata ubora zaidi wa maji na/au	Takwimu hazipatikani. Muda wa wanawake kukusanya maji	Sawa na Kipindi cha Ufuatiliaji

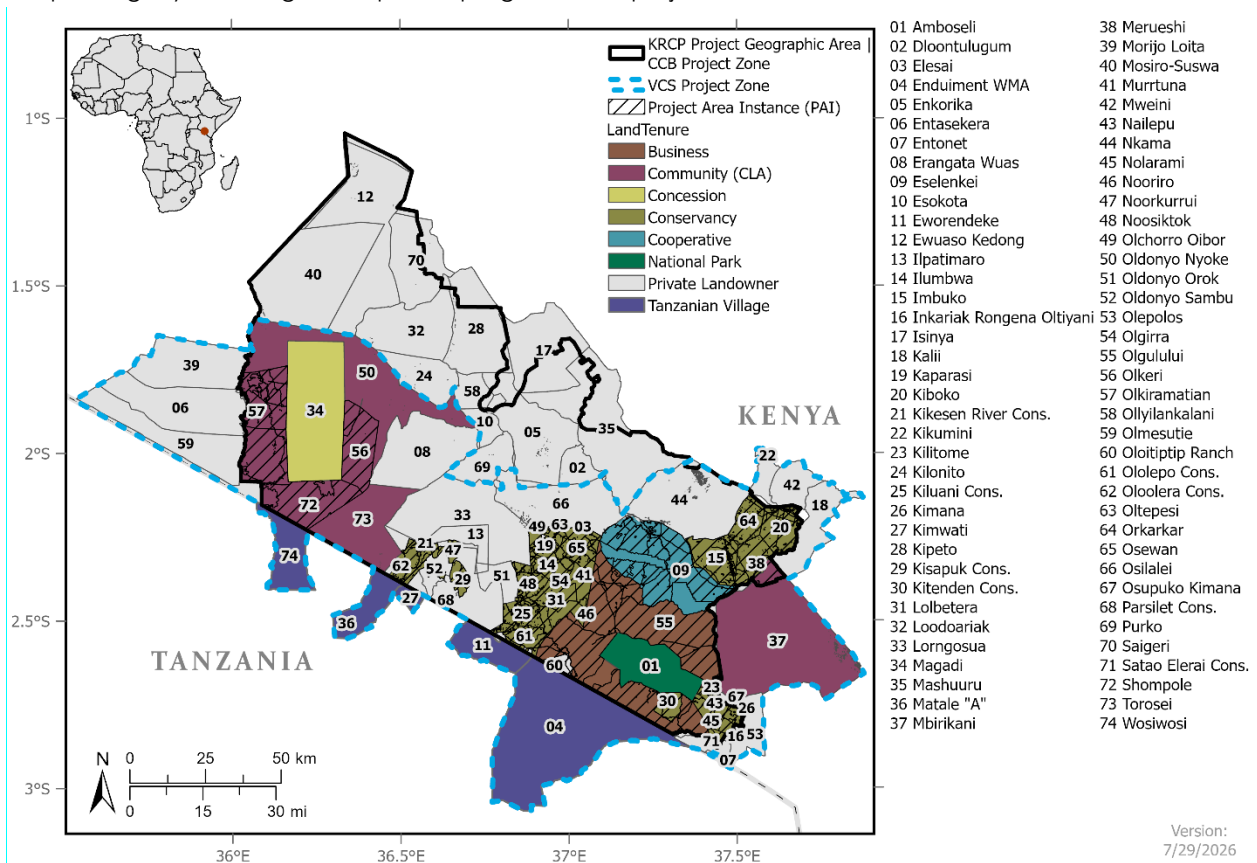
	upatikanaji bora wa maji ya kunywa kutokana na shughuli za mradi, ikilinganishwa na hali bila mradi	haukuonyesha uboreshaji katika kipindi cha ufuatiliaji na umeelezwa katika Sehemu 4.3.1.	
Ustawi	Jumla ya wanajamii ambao ustawi wao umeboreshwa kutokana na shughuli za mradi	Takribani watu 60,600 katika PAIs sita zinazoshiriki. Ustawi chanya halisi ulifikwa katika makundi yote ya jamii yaliyotambuliwa. Viashiria vya ufuatiliaji viliboreka: 98.8% ya kaya zilitathmini RRG kuwa yenye manufaa; kaya zilizotathmini malisho ya kijiji kuwa mazuri au mazuri sana ziliongezeka kutoka 72.5% hadi 90.5%; na viashiria vya usalama wa chakula, lishe, ukubwa wa mifugo na mapato viliboreka katika makundi ya jamii.	Sawa na Kipindi cha Ufuatiliaji
	Idadi ya wanawake ambao ustawi wao umeboreshwa kutokana na shughuli za mradi	Takribani wanawake 29,900. Matokeo yalikuwa chanya kwa wanawake na kaya zinazoongozwa na wanawake: kaya zinazoongozwa na wanawake zilizotathmini malisho kuwa mazuri au mazuri sana ziliongezeka kutoka 74.6% hadi 93.5%, na kiashiria cha watoto kunywa maziwa miongoni mwa wanawake waliohojiwa kiliongezeka kutoka 41.7% hadi 78.6%.	Sawa na Kipindi cha Ufuatiliaji
Uhifadhi wa bioanuwai	Mabadiliko katika idadi ya hekta zinazosimamiwa kwa kiwango bora zaidi na mradi kwa uhifadhi wa bioanuwai, ikilinganishwa na hali bila mradi	501,881	Sawa na Kipindi cha Ufuatiliaji
	Idadi ya spishi zilizo Hatarini Sana au Hatarini duniani zinazonufaika na kupungua kwa vitisho	Angalau spishi 8, ingawa hadi sasa ni takwimu za ufuatiliaji wa msingi pekee zilizokusanywa.	Sawa na Kipindi cha Ufuatiliaji

kutokana na shughuli za mradi,
ikilinganishwa na hali bila mradi

2. MAELEZO YA MRADI

2.1. Muhtasari wa Hali ya Utekelezaji wa Mradi

Katika kipindi cha ufuatiliaji (2024–2025), mradi ulitekeleza malisho ya mzunguko wa haraka (RRG) katika hekta 501,881, na kufanikisha uondoaji wa tCO₂e 1,268,555. Kiwango hiki cha uondoaji (tani 1.74–1.77 za CO₂-e kwa hekta), kikikadiriwa kwa eneo la mwisho la takribani hekta milioni 1, kinatoa wastani wa zaidi ya tani 1,700,000 za CO₂-e kwa mwaka na jumla ya tani 48,149,114 za CO₂-e katika miaka 40 (baada ya kuzingatia uvujaji). Hati hii inatoa muhtasari wa utekelezaji wa mradi na manufaa halisi kwa hali ya hewa, jamii na bioanuwai. Taarifa kamili za mradi zinapatikana katika Rejesta ya Verra kupitia kiungo hiki: <https://registry.verra.org/verra/public/program/VCS/projects/4714>.

Kielelezo 2.1-1: Ramani ya Eneo la Kijiografia la Mradi (PGA; mpaka mweusi) la Mradi wa Kaboni wa Nyanda za Malisho za Kajiado (KRCP) na jamii zilizo ndani ya Maeneo ya Mradi ya VCS (mpaka wa bluu uliokatika) au CCB (mpaka mweusi; sawa na PGA). Maeneo ya Shughuli za Mradi (PAIs) yameonyeshwa kwa mistari ya kivuli, na jamii zinaonyeshwa kulingana na umiliki wa ardhi unaojulikana.

2.2. Hali ya Utekelezaji wa Mradi

2.2.1. Ratiba ya Utekelezaji (VCS, 3.2; CCB, G1.9)

Hiki ni kipindi cha kwanza cha ufuatiliaji wa mradi huu. Kama ilivyoielezwa katika PDD, malisho ya mzunguko wa haraka (RRG) ndiyo shughuli pekee ya uondoaji wa GHG iliyotumika katika kipindi cha kwanza cha ufuatiliaji. Utekelezaji wa RRG ulianza kwa kiwango kidogo Oktoba 2023 na kufikia utekelezaji mpana kufikia 01 Januari 2024, tarehe ambayo mradi kwa tahadhari ulianza kuhesabu mikopo. Sehemu ya 3.2.2 inaeleza kwa kina matokeo ya RRG inayoongozwa na jamii. Takwimu zinaonyesha wazi kwamba RRG ilitekelezwa kwa mafanikio katika zaidi ya 80% ya mandhari ya mradi katika 2024 na 2025. Hii ni tofauti ya wazi na malisho endelevu yenye msongamano wa mifugo unaotofautiana kulingana na umbali kutoka maboma au makazi.

Hakuna akiba kubwa ya kaboni iliyopotea kutokana na shughuli za mradi. Taarifa za jamii kuhusu moto wa nyasi uliteketeza biomasi iliyosimama iliyoachwa na mifugo inayohama zilichunguzwa. Hata hivyo, jumla ya eneo lililoungua (kama ilivyoripotiwa kwa kina katika sehemu ya 3.2.2) ilikuwa sehemu ndogo sana (<0.1%) ya eneo la mradi, na uzalishaji wa methane na oksidi ya nitrojeni kutokana na moto huo umeonyeshwa kuwa mdogo sana. Hakukuwa na uondoaji wa miti au vichaka kwa lengo la kuboresha nyanda za malisho katika kipindi cha ufuatiliaji. Hakuna maeneo mapya ya kilimo cha mazao yaliyogunduliwa ndani ya eneo la mradi katika kipindi cha ufuatiliaji.

2.2.2. Mabadiliko Madogo kwa Maelezo ya Mradi (Kanuni za Programu ya CCB, 3.5.6)

Hakuna mabadiliko kwa Maelezo ya Mradi.

2.2.3. Mikengeuko kutoka Maelezo ya Mradi (VCS, 3.21; Kanuni za Programu ya CCB, 3.5.7–3.5.10)

Maeneo mapya ya Shughuli za Mradi (PAIs) yaliongezwa kwenye mradi kwa kufuata taratibu za kuongeza PAIs katika mradi uliopangwa kwa vikundi. PAIs hizi mpya zote zinakidhi vigezo vya kustahiki.

2.2.4. Miradi Iliyopangwa kwa Vikundi (VCS, 3.6; CCB, G1.13–G1.15, G4.1)

Huu ni mradi uliopangwa kwa vikundi ambapo Maeneo ya awali ya Shughuli za Mradi (PAIs) (yaliyoitwa Awamu ya I) yalijumuishwa katika uthibitishaji wa mradi, na ripoti hii ya ufuatiliaji inahusu miaka ya mradi 2024 na 2025. Kundi la pili la PAIs (Awamu ya II) liliongezwa kwenye mradi; hapa tunatoa taarifa kuhusu hali za msingi, ustahiki, uzalishaji wa msingi na akiba za kaboni, pamoja na takwimu za ufuatiliaji za 2025.

2.2.4.1. Maeneo Mapya ya Mradi na Jamii (VCS, 3.6; CCB, G1.13)

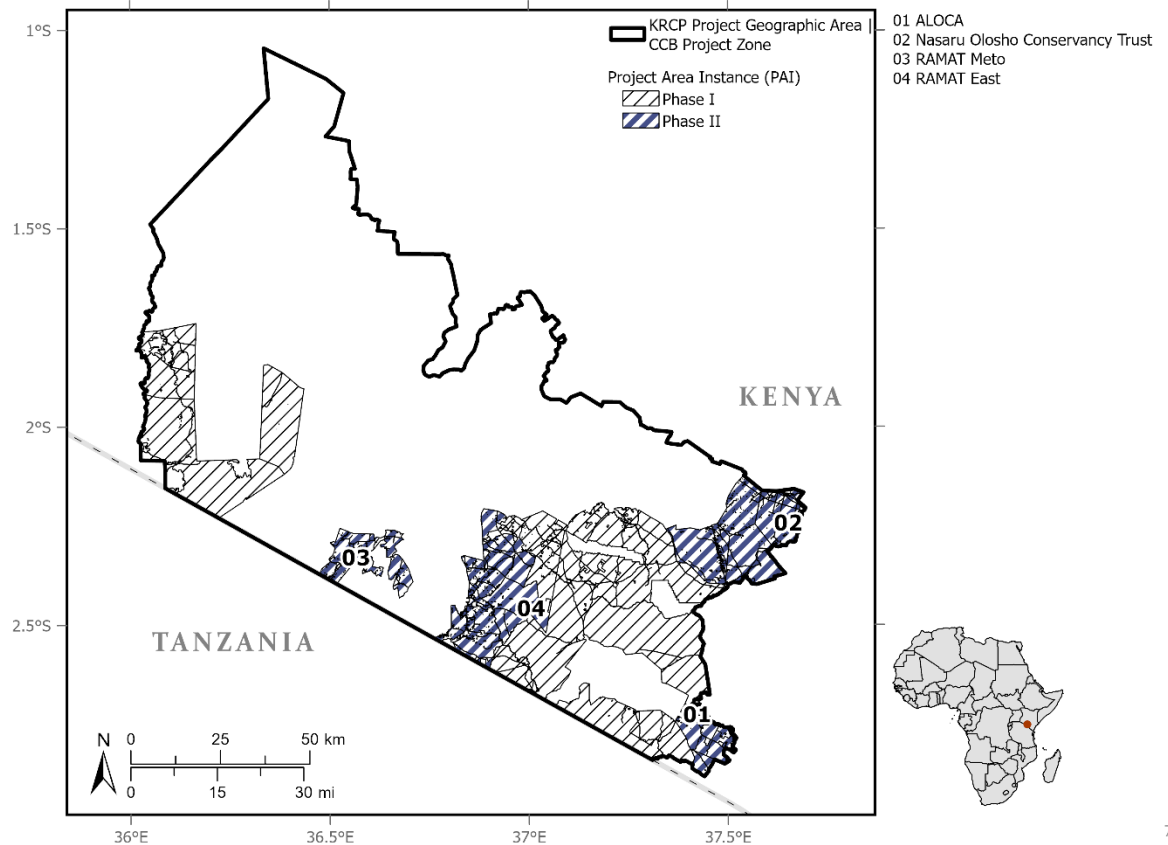
Kundi la kwanza la PAIs lilijumuishwa katika PDD. Kundi la pili linajumuisha jamii zilizojiunga na mradi mnamo au kabla ya 31 Machi 2025, ili ziweze kujumuishwa katika sehemu au kipindi chote cha kwanza cha ufuatiliaji (01 Januari 2024 hadi 31 Desemba 2025).

Jedwali 2-1. Orodha ya jamii mpya (Awamu ya II) ambazo zimejumuishwa katika Maeneo ya Shughuli za Mradi. Tazama Kielelezo 2-1 kwa ramani ya jamii hizi.

Jina la Jamii Binafsi	Group Ranch ya Awali	Ukoo wa Kimaasai (Iloshon)	Jina la Jumuiya Mwavuli (ikiwa inatumika)
Kaparasi	Mailua Group Ranch	Matapato	RAMAT East
Kiboko	Kiboko Group Ranch	Kaputei	Nasaru Olosho Conservancy Trust
Kikesen River	Meto Group Ranch	Matapato	RAMAT - Meto
Kilotome	Kimana Group Ranch	Ilkisonko	ALOCA
Kiluani	Mailua Group Ranch		RAMAT East
Kisapuk	Meto Group Ranch	Matapato	RAMAT - Meto
Lolbetera	Mailua Group Ranch	Matapato	RAMAT East
Lumbwa	Mailua Group Ranch		RAMAT East
Mbuko			Nasaru Olosho Conservancy Trust
Meruashi	Merrueshi Group Ranch	Kaputei	Nasaru Olosho Conservancy Trust
Nalarami	Kimana Group Ranch		ALOCA
Nailepu	Kimana Group Ranch	Ilkisonko	ALOCA
Noorira	Mailua Group Ranch		RAMAT East
Noosikitok	Mailua Group Ranch	Matapato	RAMAT East
Norkurruki	Meto Group Ranch		RAMAT - Meto
Olchorro Oibor	Mailua Group Ranch	Matapato	RAMAT East
Olepolos	Kimana Group Ranch	Ilkisonko	ALOCA
Olkarkarr			Nasaru Olosho Conservancy Trust
Oloolepo	Mailua Group Ranch		RAMAT East
Oltiyani	Kimana Group Rank		ALOCA
Orgira	Mailua Group Ranch		RAMAT East

Osupuko	Kimana Group Ranch	Ilkisonko	ALOCA
Satao Elerai	Individual Ranches	Ilkisonko	ALOCA

Hakuna PAI yoyote iliyokuwa ikishiriki hapo awali (Awamu ya I) iliyoondolewa kwenye mradi.

Version:
7/28/2026

Kielelezo 2-2: Ramani iliyosasishwa ya Eneo la Mradi la CCB/Eneo la Kijiografia la Mradi (PGA; mpaka mweusi) la KRC. PAIs za awali zilizoainishwa katika PDD zimeonyeshwa kwa mistari nyeusi, na PAIs nne zenye jamii mpya zilizoongezwa kwa uthibitishaji huu zimeonyeshwa kwa mistari ya bluu.

Hakuna mabadiliko katika muundo wa usimamizi wa mradi, majukumu na/au wajibu yaliyotokea kutokana na PAIs mpya kujiunga na mradi.

3. HALI YA HEWA

3.1. Ufuatiliaji wa Upunguzaji wa Uzalishaji wa GHG na Uondoaji

3.1.1. Takwimu na Vigezo Vilivyopatikana Wakati wa Uthibitishaji (VCS, 3.16)

Takwimu na vigezo vifuatavyo viliwasilishwa wakati wa uthibitishaji:

- Ramani za maeneo ya Mradi, huku maeneo yasiyostahiki yakiondolewa
- Kuratibu na picha za vituo vya sampuli za udongo na biomasi ya miti juu ya ardhi
- Takwimu za uhisiji wa mbali na ingizo la modeli zilizotumika katika uundaji wa modeli ya kaboni ya udongo
- Vitabu vya hesabu vya uzalishaji wa methane kutoka mifugo na uondoaji wa kaboni ya udongo
- Maelezo ya mbinu kuhusu kubainisha daraja la uoto, umbali wa vituo vya sampuli kutoka mazizi ya mifugo, taratibu za sampuli za udongo, na taratibu za kufuatilia maeneo na idadi ya mifugo
- Historia ya matoleo ya SNAPGRAZE
- Hesabu zinazoonyesha uzalishaji mdogo sana kutokana na uchomaji wa biomasi
- Maelezo ya taratibu za RRG za mradi na mipango ya malisho ya kamati za malisho

Vigezo katika sehemu hii huwekwa mwanzoni mwa mradi (uthibitishaji) na hubaki vilevile isipokuwa pale upimaji upya unapohitajika. Vinatoa muktadha wa msingi na thamani rejea zisizobadilika zinazohitajika kukokotoa upunguzaji au uondoaji wa gesi chafuzi. Vigezo hivi vinajumuisha mipaka ya eneo la mradi, thamani za uwezo wa kuongeza joto duniani, na taarifa za msingi kuhusu mifugo na kaboni ya udongo. Kwa kuwa huu ni mradi uliopangwa kwa vikundi, Maeneo mapya ya Shughuli za Mradi yatawasilisha takwimu za msingi kutoka kwenye orodha hii ya vigezo.

3.1.2. Upunguzaji wa Uzalishaji wa GHG na Uondoaji wa Dioksidi Kaboni (VCS, 3.15, 4.1)

Jedwali 3.2-16. Uondoaji halisi wa kaboni na mikopo inayodaiwa kwa KRCP katika 2024 na 2025. Ufunguo: BEM = Methane ya Msingi ya Mfumo wa Mmeng'enyoy; BEBB = Uchomaji wa Biomasi wa Msingi; UBE = Kutokuwa na Uhakika kwa Uzalishaji wa Msingi; PEM = Methane ya Mradi ya Mfumo wa Mmeng'enyoy; UPE = Kutokuwa na Uhakika kwa Uzalishaji wa Mradi; PEBB = Uchomaji wa Biomasi wa Mradi; (U)PRS = (Kutokuwa na Uhakika kwa) Uondoaji wa Mradi kutokana na Mabadiliko ya Akiba za Kaboni; NR = Upunguzaji na Uondoaji Halisi wa Uzalishaji; LE = Uzalishaji wa Uvujaji; UT = Jumla ya Kutokuwa na Uhakika kwa Mradi. Vipimo vyote ni tCO₂e isipokuwa ilipoelezwa vinginevyo. Kwa mujibu wa VM32 8.2.1, hesabu ya mikopo halisi haijumuishi upunguzaji unaotokana na kupungua kwa uzalishaji wa methane. *Inachukulia kwamba uwezekano wa wastani wa moto unabaki sawa na msingi.

Mwaka	Eneo (ha)	BEM	BEBB	UBE	PEM	UPE	PEBB*	PRS	UPRS	NR	Akiba ya Kutodumu	LE	Mikopo Halisi	UT
2024	315,491	151,097	0	7.38%	144,718	6.36%	0	559,608	5.58%	559,608	117,518	54,233	387,857	3.70%
2025	478,937	174,593	0	7.93%	202,625	6.35%	0	832,154	7.10%	804,122	174,752	40,942	588,428	4.88%

Kipindi cha vintage	Uzalishaji wa msingi (tCO ₂ e)	Uzalishaji wa mradi (tCO ₂ e)	Uzalishaji wa uvujaji (tCO ₂ e)	Mgao wa hazina ya akiba (tCO ₂ e)	VCU za upunguzaji (tCO ₂ e)	VCU za uondoaji (tCO ₂ e)
01-Jan-2024 to 31-Dec-2024	151,097	144,718	54,233	117,518	0	387,857
01-Jan-2025 to 31-Dec-2025	174,593	202,625	40,942	174,752	0	588,428
Jumla	325,690	347,343	95,175	292,270	0	976,285

4. JAMII

4.1. Athari Chanya Halisi kwa Jamii

Katika kipindi cha ufuatiliaji, mradi ulifanya shughuli za ufuatiliaji kwa kuzingatia mpango wa ufuatiliaji wa jamii ulioelezwa katika Sehemu ya 4.4.1 ya PDD:

1. Tafiti za Kijamii na Kiuchumi za Kaya

Tafiti za kijamii na kiuchumi za kaya zilifanywa katika PAIs zote sita: awamu ya msingi Juni–Agosti 2023 (ikiwemo ardhi ya zamani ya Mailua Group Ranch ambayo sasa ni RAMAT East; kazi ya uwanjani Mailua 25–31 Julai 2023 kulingana na rekodi za uwasilishaji wa tafiti), na awamu ya kwanza ya ufuatiliaji Machi–Mei 2025 (n=2,166 katika PAIs sita; sampuli za kila PAI na usahihi vimetolewa katika mbinu hapo juu).

2. Majadiliano ya Vikundi Lengwa (FGDs)

Majadiliano ya vikundi lengwa ya msingi yalifanyika Aprili–Mei 2023 (vikao 31 vilivyonukuliwa katika PAIs, vikihusisha wazee, vijana na vikundi mchanganyiko vya jamii), yakiongezewa na mahojiano 24 ya watoa taarifa muhimu Machi–Aprili 2023 na viongozi wa group ranch, viongozi wa jamii, pamoja na wawakilishi wa wanawake na vijana. Nakala za mahojiano zimehifadhiwa katika kumbukumbu za mradi na zinaeleza hali za msingi, ikiwemo msongo wa ukame ulioelezwa katika taarifa ya muktadha wa hali ya hewa hapo juu. FGDs maalum za awamu ya ufuatiliaji, zikilinganishwa na vikao vya msingi vya 2023, zinafanywa mwaka 2026 ili kukamilisha tathmini ya jamii ya athari za kipindi hiki; muhtasari utaingizwa baada ya kukamilika. Kwa sasa, tathmini ya jamii yenyewe ya athari za mradi ilinakiliwa kupitia mikutano ya msimu ya maoni kuhusu RRG iliyofanywa na kamati za malisho na wafugaji katika PAIs zote sita, mikutano mikuu ya jamii na mchakato wa mapendekezo ya bajeti, pamoja na maswali ya mtazamo katika utafiti wa kaya wa 2025 (kwa mfano, 98.8% ya kaya zilizojibu ziliitathmini RRG kuwa yenye manufaa, pamoja na matokeo ya kuridhika na utawala na vipaumbele vya jamii yaliyoripotiwa hapa chini).

3. Malisho ya Mifugo na Ufuatiliaji

a. Mwendo wa mifugo.

Mwendo wa mifugo ulirekodiwa kupitia ripoti za kila siku za malisho zilizoandaliwa na waratibu wa malisho katika kila PAI katika kipindi chote cha ufuatiliaji na kuingizwa katika hifadhidata ya mradi.

b. Sensa ya mifugo.

Sensa ya mifugo ya kila mwaka ilifanywa katika kila PAI mwaka 2023, 2024 na 2025 (RAMAT East ilianza kuhesabiwa 2025 baada ya kuanzishwa), ikirekodi idadi na muundo wa mifugo kwa aina katika kiwango cha kijiji. Ukubwa wa makundi unaonyeshwa katika sehemu hii kwa viwango sawa vya ng'ombe (ng'ombe 1.0; ngamia 1.4; punda 0.7; nguruwe 0.3; kondoo na mbuzi 0.13; kuku 0.014), kwa kutumia kipimo kilichoainishwa katika Jedwali 3-14 la PDD na kutumika katika ukokotoaji wa GHG wa VM0032, ili utajiri wa mifugo uripotiwe kwa msingi uleule wa uhasibu wa kaboni wa mradi.

Muhtasari wa Matokeo ya Ufuatiliaji

Ufuatiliaji wa jamii katika kipindi hiki ulitathmini utekelezaji wa malisho ya mzunguko wa haraka (RRG) na mabadiliko katika maisha ya wafugaji, hali ya malisho, mapato, upatikanaji wa maji, elimu na afya, utawala, ajira, na matokeo kwa makundi yaliyo katika mazingira magumu. Ufuatiliaji ulitumia sensa za mifugo za kila mwaka na ripoti za kila wiki za mwendo wa mifugo, pamoja na tafiti za kaya na majadiliano ya vikundi lengwa (FGDs). Utafiti wa kaya wa 2025 ulihusisha kaya 2,166, ikilinganishwa na kaya 3,837 katika hali ya msingi.

Matokeo yanaonyesha maboresho makubwa katika hali ya malisho na maisha yanayotegemea mifugo. Mwaka 2025, 90.5% ya kaya zilitathmini maeneo ya malisho ya vijiji kuwa mazuri au mazuri sana, ikilinganishwa na 72.5% katika hali ya msingi, huku tathmini za kuwa duni au duni sana zikishuka kutoka 7.4% hadi 1.0%. Maboresho yalionekana katika kila PAI, ingawa kupona kutokana na ukame wa 2022–2023 pia kulichangia mabadiliko yaliyoonekana. Sensa za mifugo zilirekodi ukuaji wa makundi katika PAIs nyingi, na ukubwa wa wastani wa kundi la kaya uliongezeka katika PAIs zote sita. Ripoti za kila wiki za mwendo wa mifugo zilitekelezwa katika PAIs zote, na 66.6% ya kaya ziliripoti kushiriki katika RRG kama zilivyoelekezwa na kamati zao za malisho. Mwaka 2025, 98.8% ya kaya zilizofanyiwa utafiti ziliona mpango wa RRG unaohusiana na kaboni kuwa wenye manufaa, ikiwemo 98.9% ya kaya zinazoongozwa na wazee.

Viashiria vya maisha pia viliboreka kwa ujumla. Sehemu ya kaya zilizoripoti kuuza mifugo iliongezeka kutoka 72.4% katika hali ya msingi hadi 77.8% mwaka 2025, huku kaya zinazouza maziwa zikiongezeka kutoka 18.6% hadi 26.6%. Wastani wa kati wa mapato ya kila mwaka ya kaya ulioripotiwa uliongezeka kutoka KSh 100,000 hadi KSh 144,000 kwa thamani za kawaida, huku ongezeko likirekodiwa katika kila PAI na miongoni mwa kaya zinazoongozwa na wanawake na robo maskini zaidi. Maboresho ya malisho na mifugo yaliambatana na viashiria bora vya lishe: unywaji wa maziwa kwa watoto uliongezeka kutoka 41.2% hadi 78.7% katika mradi mzima. Miongoni mwa robo maskini zaidi, unywaji wa maziwa kwa watoto uliongezeka kutoka 27.4% hadi 63.8%, ingawa sehemu ya kaya zilizopitia siku bila chakula haikubadilika kwa kiasi kikubwa, ikionyesha kwamba msongo mkubwa wa upatikanaji wa chakula bado upo.

Manufaa ya elimu yameanza kupatikana kupitia bursari zinazofadhiliwa na malipo ya awali. Jumla ya KSh milioni 43.0 ya bursari ilirekodiwa katika PAIs sita katika kipindi cha ufuatiliaji. Mahudhurio ya shule kwa watoto wenye umri wa miaka 6–17 yaliongezeka kutoka 76.5% hadi 83.8%, huku sehemu ya wale ambao hawajawahi kuhudhuria shule ikipungua kutoka 18.4% hadi 12.6%. Mahudhurio ya wasichana wenye umri wa miaka 14–17 yaliongezeka kutoka 75.0% hadi 84.1%, na ushiriki katika elimu kwa vijana wa miaka 18–24 ukaongezeka kutoka 24.7% hadi 36.5%. Manufaa ya upatikanaji wa huduma za afya yanayofadhiliwa na mapato ya kaboni yalikuwa bado hayajaanza, ingawa upatikanaji uliokuwepo wa huduma rasmi za afya uliendelea kuwa wa juu na ugonjwa ulioripotiwa ulipungua kutoka 50.7% hadi 44.7%.

Mradi pia uliunda takribani nafasi 410 za ajira zenye malipo kwa jamii zinazoshiriki wakati wa kuanzishwa kwa mradi na kipindi cha kwanza cha ufuatiliaji, zikiwemo nafasi 70 za muda wote, 85 za mikataba ya muda mfupi, na nafasi 255 za wahesabuji wa utafiti wa kaya. Takribani 21% ya nafasi hizi zilishikiliwa na wanawake. Vijana walikuwa wengi katika wafanyakazi wa muda mfupi pale ambapo takwimu za umri zilipatikana, huku ushiriki wa wanawake katika ajira ukiendelea kuwa eneo linalohitaji kuboreshwa.

Viashiria vya utawala wa jamii vilikuwa chanya kwa ujumla lakini vilibainisha maeneo yanayohitaji uangalizi endelevu. Wanawake walishikilia viti 86 kati ya 461 (18.7%) katika kamati 40 za malisho, na wawakilishi wa wanawake na vijana waliidhinisha mapendekezo yote ya bajeti za jamii kwa mgawanyo wa malipo ya awali. Kuridhika kwa kaya na uongozi wa jamii kuliongezeka kutoka 80.3% hadi 83.2%, huku 90.7% wakionyesha angalau kiwango fulani cha imani katika usimamizi wa mapato na 87.5% wakiona mgawanyo kuwa angalau wa haki kwa kiasi fulani.

5. BIOANUWAI

5.1. Athari Chanya Halisi kwa Bioanuwai

Katika Hati ya Maelezo ya Mradi, Sehemu ya 5.4.1, mradi ulieleza vipengele kadhaa vya bioanuwai vitakavyofuatiliwa katika maisha ya mradi, jinsi vitakavyofuatiliwa, dhana kuu na sababu za uchaguzi wa mbinu. Hadi sasa, mradi umefanya ukusanyaji na uchambuzi wa takwimu za msingi ulioelezwa kwa PAs za awali katika Sehemu ya 5.4.1 ya PDD na katika Ripoti ya Ufuatiliaji wa Msingi wa Bioanuwai ya KRCP.

Ufuatiliaji wa msingi wa bioanuwai ulianza mwaka 2023 na sasa umekamilika katika PAs zote za Awamu ya I na II pamoja na maeneo mawili ya rejea yaliyo karibu (Hifadhi ya Taifa ya Amboseli na Kimana Sanctuary). Kama ilivyoelezwa katika Sehemu ya 5.4.1 ya PDD na Ripoti ya Ufuatiliaji wa Msingi wa Bioanuwai ya KRCP, mpango wa ufuatiliaji wa KRCP unahitaji ufuatiliaji wa bioanuwai miaka mitatu hadi mitano baada ya msingi wa jamii, ikijumuisha kuchukua sampuli tena katika maeneo ya msingi na kuweka mfumo rasmi wa kuhakikisha mgawanyo wa sampuli katika nafasi na muda unaowezesha kupima mabadiliko katika vipimo vya bioanuwai. Hadi sasa, tafiti za bioanuwai baada ya msingi zimefanywa katika maeneo 47. Kwa kuzingatia ratiba ya mradi, takwimu hizi zitaunganishwa na juhudi zinazoendelea za sampuli ili kuelewa mabadiliko ya bioanuwai dhidi ya hali ya msingi huku zikirekebisha kwa sababu zinazoweza kuchanganya matokeo (kwa mfano hali ya hewa—ukame wakati wa sampuli za awali za 2023). Zaidi ya hayo, ushahidi wa simulizi na uchambuzi wa uhisiji wa mbali wa PAs tayari unaunga mkono nadharia ya mabadiliko ya mradi, ukionyesha ongezeko la uzalishaji wa malisho zaidi ya kiwango kinachotarajiwa kutokana na mvua katika mwaka baada ya jamii kuanza kutekeleza mipango ya RRG.

Katika kipindi cha ufuatiliaji, mradi ulijenga na kuimarisha ushirikiano na kati ya mashirika ambayo tayari yanafanya kazi kulinda bioanuwai katika eneo la mradi. Mradi pia ulishiriki takwimu za ufuatiliaji wa msingi na Kenya Wildlife Service (KWS) na Wildlife Training and Research Institute (WRTI) ili kuhakikisha uwazi, kuimarisha mikakati ya uhifadhi wa wanyamapori, kuhimiza matumizi endelevu ya ardhi, na kusaidia mikakati ya kupunguza mauaji ya kulipiza kisasi dhidi ya wanyama wanaowinda.

Jamii za ndege husomwa sana kama viashiria vya mabadiliko ya mazingira kwa sababu zina aina nyingi, zipo kwa wingi, na ni rahisi kwa kiasi kufuatilia kwa kutumia mbinu zilizothibitishwa. Wanasayansi wa SftFA na BRI waliendesha warsha tatu kuhusu kukamata, kuweka pete na kuchukua sampuli za ndege huko

Amboseli kwa wadau muhimu, wakiwemo wawakilishi wa KWS, WRTI na Serikali ya Kaunti ya Kajjado mwezi Aprili na Juni 2024 na Aprili 2025. Wataalamu kutoka Nature Kenya na National Museum of Kenya pia waliunga mkono mafunzo haya. Baada ya warsha, utafiti wa majaribio ulifanywa Septemba 2025 katika maeneo manne yanayowakilisha viwango tofauti vya shinikizo la malisho katika mfumo mpana wa ikolojia wa Amboseli. Hadi sasa, ndege 375 kutoka spishi 84 wamekamatwa kwa kutumia mbinu sanifu za kuweka alama na kukamata tena, pamoja na tathmini za umbo la mwili, hali ya kubadilisha manyoya na hali ya uzazi. Takwimu hizi zitachambuliwa ili kuchunguza jinsi mabadiliko ya ubora wa makazi yanavyoathiri demografia ya ndege, mzunguko wa matukio ya kibiolojia na hali ya mwili. Zaidi ya hayo, sampuli za tishu zitachunguzwa kwa vichafuzi na mabaki mengine ya kemikali.

Kwa kuendeleza warsha hizi (na juhudi za uchunguzi wa spishi kichocheo zilizoelezwa katika Sehemu ya 5.4.1 ya Ripoti kamili ya Ufuatiliaji), na kwa kuhamasishwa na utofauti wa ndege wa eneo hili wenye umuhimu wa kimataifa, kitabu cha kurasa 160 Birds of Amboseli kilichapishwa mwaka 2026. Kimeandikwa na wataalamu kutoka BRI na Soils for the Future Africa, kwa msaada wa washirika wengi, kikiwa na Dibaji ya Joel Ole Nyika (Serikali ya Kaunti ya Kajjado) na Daniel Leturesh (Mwenyekiti wa Olgulului), na kuchapishwa na Big Dipper Books. Kitabu hiki kinachunguza maisha ya ndege wa Amboseli na changamoto za uhifadhi wanazokabili. Kikiwa kimekusudiwa kwa wanasayansi, watazamaji wa ndege na wageni wa safari, kinaangazia uhusiano wa kina kati ya Wamaasai na mazingira yao ya asili.